

Nr 1108

Av herr **Wedén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 145, med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen m. m.*

(Lika lydande med motion nr 893 i Första kammaren)

Enligt grundlagen, 16 § riksdagsordningen, har varje myndig svensk medborgare rösträtt. Varje inskränkning i denna rätt strider mot grundlagen och bör i princip föranleda grundlagsändring. Nu begränsas utlandssvenskarnas rösträtt genom en bestämmelse i vallagen om att röstlängderna skall baseras på mantalsslängderna. Härav följer att mantalsskrivning i Sverige utgör en förutsättning för rösträtt vid andrakammarval. I det framlagda förslaget till ändring i vallagen för att bereda utlandssvenskar möjlighet att utnyttja sin rösträtt har utlandssvenskarnas rösträtt inskränkts genom en bestämmelse, att de endast skall kunna införas i särskild röstlängd inom fem års tid från den tidpunkt de senast varit kyrkobokförda i Sverige.

Departementschefen anför till försvar för en sådan inskränkning att medborgarens "förtrogenhet med svensk samhällsutveckling och med de problem som är aktuella i den svenska dagspolitiken generellt sett blir mindre ju längre tid som har förflutit från det utlandssvensken lämnade Sverige". Vidare anføres att det är osäkert om utlandssvensken efter så lång tid någonsin kommer att återvända till landet.

Att begära kunskapsmässiga kvalifikationer av typ "förtrogenhet med svensk samhällsutveckling" för utövande av rösträtten måste anses strida mot demokratins grundprinciper. Rösträtten är lika för alla och kan inte graderas efter kunskaper, intresse eller samhällsansvar.

Som ett motiv för en tidsgräns har man också anført osäkerheten om den som önskar bli uppförd i röstlängd verkligen uppfyller de svenska rösträttsvillkoren. Även denna argumentation förefaller mindre hållbar. Det i sammanhanget viktigaste villkoret för rösträtten, medborgarskapet, skall enligt förslaget bevisas genom intyg om att den som önskar rösta har ett svenskt pass. Osäkerheten vid denna form av bevisning om medborgarskap måste då vara minst omedelbart efter det att innehavaren av passet förnyat det hos svenska myndigheter. Under varje tidpunkt mellan passförnyelserna kan däremot förändringar i innehavarens medborgarrättsliga status ha inträffat utan att detta kommer till uttryck i passet. Att anföra svårigheterna att bevisa medborgarskapet som skäl att begränsa utlandssvenskens rösträtt till fem år efter hans avflyttning från landet förefaller alltså mindre berättigat. Det andra röst rättshindret, omyndigförklaring, har i sammanhanget mindre betydelse, eftersom

utländsk omyndighetsförklaring som inte har giltighet i Sverige enligt lagförslaget inte skall diskvalificera för rösträtt.

Med anledning av vad som ovan anförts anser vi att utlandssvenskarnas möjligheter att utöva sin rösträtt inte skall vara tidsbegränsad. Många utlandssvenskar som på grund av sitt yrke kan ha särskilt stark önskan att utöva sin rösträtt skulle om förslaget om en femårsgräns genomfördes hindras från att rösta. Detta gäller t. ex. sådana yrkesgrupper som representanter för svenska företag, utlandskorrespondenter och svenska internationella tjänstemän, som alla genom sina arbeten har fortlöpande kontakt med hemlandet. För alla dessa tre yrkeskategorier gäller att de vanligen måste stanna länge på stationeringsorten för att kunna hinna sätta sig in i de främmande förhållandena samt att de ofta tjänstgör i flera olika stationeringsländer efter varandra.

Eftersom lagförslaget innebär att utlandssvensken skall rösta i den valkrets, där han senast varit kyrkobokförd, är vi emellertid tvingade att yrka att utlandssvensken för att kunna utöva rösträtten någon gång måste ha varit kyrkobokförd i landet. Han måste ju nämligen kunna hänföras till någon valkrets för att kunna utöva rösträtten. Vi anser dock principiellt att inte heller denna begränsning i utövandet av rösträtten kan vara riktig. En del utlandssvenskar som aldrig varit kyrkobokförda här kan ha stark önskan att utöva sin rösträtt, t. ex. de som haft sin skolgång förlagd till Sverige medan föräldrarna haft utlandstjänst. Då vi emellertid anser en reform som möjliggör rösträtt för en stor grupp utlandssvenskar till 1968 års val vara så angelägen att vi inte ytterligare vill uppskjuta den, vill vi förorda att detta problem lösas i samband med det fortsatta arbetet på en författningsreform.

Med anledning av att utlandssvenskarnas utövande av kommunal rösträtt kräver särskilda lagstiftningsåtgärder har denna reform uteslutits i detta sammanhang. Vi förutsätter att detta problem kommer att lösas i samband med det fortsatta arbetet på en grundlagsreform.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att 53 b § mom. 2 första satsen i lagen angående ändring i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen får följande lydelse: "ej är mantalsskriven i riket men någon gång varit här kyrkobokförd".

Stockholm den 7 november 1967

Sven Wedén (fp)

Bertil Ohlin (fp)

Ingemar Mundebo (fp)

Manne Ståhl (fp)

Elias Jönsson (fp)
i Ingemarsgården

Henning Gustafsson (fp)

Daniel Wiklund (fp)

Cecilia Nettelbrandt (fp)